

# Osaamisidentiteetti ja ammattilaiseksi kasvaminen

15.1.2018

Sari Miettinen, Projektiasiantuntija  
Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus

# Tulevaisuuden tutkimuskeskus

- Pohjoismaiden suurin tulevaisuudentutkimukseen ja ennakointiin erikoistunut akateeminen tutkimuslaitos
- Monitieteinen akateeminen tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatio
- Perustettu 1992
- Toimistot: Turku, Tampere, Helsinki
- Turun yliopiston Kauppakorkeakoulun ainelaite (alk. 2013)



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Aiempiä koulutukseen liittyviä hankkeita

- UTUA – Uutta tulevaisuutta luomassa (2015–2017)
- OMASI – Oma tulevaisuutta etsimässä (2015–2017)
- Get a Life (2008–2011) ja Get a Life 2.0 (2011–2014)
- KOUKKU – koulutusvalinnat kuntoon. Toisen ja kolmannen asteen nivelvaiheen valintojen kehittäminen (2010–2014)
- Lisäksi ennakointi- ja selvitystoimeksiantoja (OPH, OKM jne.)

→ [www.tulevaisuusohjaus.fi](http://www.tulevaisuusohjaus.fi)



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen

- **Kohderyhmät:**  
Ammatillisella 2. asteella opiskelevat, ammatilliset opettajat, ryhmänohjaajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja muut ohjaustyötä tekevät sekä näihin ammatteihin opiskelevat.
- **Kesto ja rahoitus:**  
1.9.2016–31.8.2019. Hankkeen osarahoittaja on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 ohjelmasta.
- **Tekijät:**  
OAMK, HAMK, OTUS, BRAHE, SEDU, LAPPIA, SAKKI, OSKU, SAMOK. Tulevaisuuden tutkimuskeskus koordinoijana.

# Miksi?

- Tulevaisuuden työelämässä uudenlaiset osaamisyhdistelmät korostuvat eikä työ sitoudu enää välttämättä tiettyyn ammattiin
- Opinto- ja työpolut eivät ole enää lineaarisia, vaan taitoja ja osaamisia kerrytetään sekä opintojen aikana että työelämässä

→ Yksilön kyky tunnistaa oma osaaminen ja nähdä se osana erilaisia urapolkuja korostuu

→ Ohjauksen ja opetuksen rooli tulee muuttua siten, että se tukee oppijan osaamisidentiteetin kehittymistä ja antaa valmiuksia rakentaa omia yksilöllisiä reittejä tulevaisuuteen

# Mitä?

- Tehdään näkyväksi osaamisalojen ja -alueiden uudenlaisia yhdistelmiä sekä osaamisen, koulutuksen ja työn välisiä yhteyksiä
- Kehitetään opintojen aikaista uraohjausta, osaamisidentiteetin rakentumista sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä koulutusasteiden yhteistyönä
- Vahvistetaan opiskelijoiden itsetuntemusta sekä valmiuksia tunnistaa omaa osaamistaan ja nähdä se osana erilaisia opinto- ja urapolkuja
- Tuetaan uusien opiskelijalähtöisten ja osaamisidentiteettiä tukevien toimintatapojen ja -kulttuurien vakiintumista oppilaitoksiin



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Työelämän muutos

- 1) Työ on jo muuttunut
- 2) Muutoksen ajurit ovat digitalisaatio, globalisaatio ja väestön ikääntyminen
- 3) Palkkatyön polarisaatio: matalapalkkaiset työt lisääntyvät
- 4) Sekatyö: ammatinkuvat katoavat
- 5) Tarvitaan uudenlaisia kyvykkyyksiä – kaikilta

(Demos Helsinki: Työ 2040 -Skenaarioita työn tulevaisuudesta, 2017. Raporttia tuottamassa: Sitra, Varma, Tieto Oyj, Verohallinto ja Ammattiliitto Pro)



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Vaikutukset työhön ja koulutukseen

- Automatisaatio, robotisaatio, keinoäly, digitaaliset alustat muokkaavat eri aloja – eri tavoin!
- Vanhoja toimialoja poistuu, mutta uusia myös syntyy!
- Toimeentulo voi muodostua useasta eri lähteestä
- Elinikäisestä oppimisesta tulee välttämättömyys
- Keskiöön nousevat osaamiset ja niiden uudenlaiset yhdistelmät yli koulutusalojen
- Formaalin koulutuksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020





# Tulevaisuuden työelämän taidot

- Genreerisiä taitoja
- Miten ja missä opetetaan tai hankitaan?
- Miten tunnistetaan ja esitetään?



Mitä edellä mainittu tarkoittaa ammattilaiseksi kasvamisen ja ammatillisen koulutuksen kannalta?

- Ammatti-identiteetin muutos
- Huomio osaamisen tunnistamiseen
- Ohjauksen muutos



Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



# Ammatti-identiteetin muutos

- Työidentiteetin rakentuminen muun(kin) kuin ammatin mukaan?
- Elinikäinen oppiminen, uudelleenkouluttautuminen
- Useita eri ammatteja – useita ammatti-identiteettejä vai luovimista niiden välillä?
- Kouluttautumisessa aina kyse myös opiskelijan identiteettiprojektista: kuka olen, mitä minusta tulee?
- Vahvasta yhden ammatin ammatti-identiteetistä kohti **osaamisidentiteettiä?**



Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



# Huomio osaamisen tunnistamiseen

- Osaamisperustaisuudessa kyse:
  - oman osaamisen analyyttisestä erottelusta
  - kyvystä osaamisen esittämiseen erilaisin keinoin
  - erilaisten osaamisten yhdistämisestä laajemmiksi kokonaisuuksiksi, joiden pohjalta esiintyä jonkin kokonaisuuden “osaajana”.
- Osaamisen merkitys:
  - osaaminen ilman motivaatiota on opiskelijalle arvotonta.
  - motivoitumisen taustalla on kokemus siitä, että hankittava osaaminen kytkeytyy merkityksellisellä tavalla osaksi omaa identiteettiä ja elämäntulkua.



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Ohjauksen muutos

- Osaamisen tunnistamiseen ja sanoittamiseen ohjaaminen
- Osaamisidentiteetin rakentumisen tukeminen
- Ohjaus ja kasvu läpi koulutuksen kulkevana prosessina
- Ohjauksen kuuluminen kaikille – ei vain ohjaajille



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Esimerkki: osaamismatka ammattilaisuuteen kasvamisessa

- Kesto yksi lukuvuosi, neljä työpajaa.
- Käynnissä: SEDU, LAPPIA, BRAHE
- Työpaja I: Omat lähtökohdat ammatilliseen koulutukseen
- Työpaja II: (Ensi)kokemukset työpaikoilta
- Työpaja III: Osaamiseen kehittymisen mahdollisuudet ja haasteet ammatillisessa koulutuksessa
- Työpaja IV: Ammatillinen tulevaisuus



Vipuvoimaa  
EU:lta  
2014–2020



# Keskeistä

- Oman koulutusvalinnan ja lähtökohtien pohdinta
- Osaamisen kehittyminen ja tunnistaminen niin opinnoissa, työpaikalla tapahtuvana oppimisena kuin vapaa-ajalla ja muussa elämässä
- Osaamisen sanoittaminen, dokumentointi ja esittäminen eri tavoin ja työelämätaitoja kehittäen
- Vertaisoppiminen (nuoret+aikuiset!)
- Osaamisen ymmärtäminen osana erilaisia tehtäviä ja aloja: yhdistelmät ja erilaiset polut!
- Ammattialan tulevaisuuden ja eri työllistymisvaihtoehtojen hahmottaminen



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020



# Pohdittavaa

- Onko osaamisidentiteetti yksilön projekti vai kollektiivinen ilmiö?
- Millaisiin työhön kytkeytyviin ryhmiin tai kategorioihin ammattiin opiskelevat nuoret uskovat tutkintonsa kautta liittyvänsä? (opiskelijat, opettajat, ohjaajat)
- Missä määrin osaaminen voi olla mahdollinen identiteetin perusta?
- Kuulumisen tarve: Ryhmään, ammattialaan?
- Pelkkään osaamiseen keskittyminen jättää identiteetin kysymyksen taka-alalle. Se voi vieraannuttaa juuri sen joukon, jolle osaamisella ajattelu on vaikeaa ja joka on reformin myötä eniten tuen tarpeessa.



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020





# Kiitos!

Sari Miettinen, Projektiasiantuntija  
Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus

sari.miettinen@utu.fi

20014 Turun yliopisto  
<http://www.utu.fi/ffrc>  
Puh. (02) 333 9530

OSATA – Osaamispolkuja tulevaisuuteen (S20812) 1.9.2016–31.8.2019. Hankkeen osarahoittaja on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 ohjelmasta.



**Vipuvoimaa**  
**EU:lta**  
2014–2020

